МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

УДК 941(477)

ДАРМОГРАЙ НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

ЖІНОЧІ ОБ'ЄДНАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ГРОМАДСЬКО-КУЛЬТУРНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ (90-ТІ РОКИ XX СТОЛІТТЯ)

Спеціальність
17.00.01 - Теорія та історія культури

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук

Київ — 1998 р.

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському державному університеті культури і мистецтв, Міністерство культури і мистецтв України.

Науковий керівник: ВОЛОЩЕНКО Аза Кирилівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Київського державного університету культури і мистецтв

Офіційні опоненти: МАЙБОРОДА Олександр Микитович, доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту політичних та етнонаціональних досліджень НАН України

ВЕСЕЛОВА Олександра Михайлівна, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії НАН України

Провідна установа: Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, кафедра історії України

Захист відбудеться "19" березня 1998 року о 15^{30} год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 01.34.02 при Київському державному університеті культури і мистецтв (252133, Київ - 133, вул. Щорса, 36, ауд. 209)

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Київського державного університету культури і мистецтв

Автореферат розісланий "19" лютого 1998 р.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Сьогодні в Україні відсутня цілісна концепція розв'язання жіночого питання, в якій поєднувалися б її нові та старі аспекти — економічні, демографічні, правові, соціальні, національні. У зв'язку з цим уявляється своєчасним і необхідним порушити питання про розширення наукових досліджень з жіночої проблематики, зосередження їх у відповідному науковому центрі, співпраці з дослідниками інших країн, входження України до системи міжнародних центрів гендерних досліджень.

В царині ж громадсько-політичного життя України за останні десять років відбулися зрушення в електоральній поведінці жінок: їх переважно не задовольняє пасивна роль, жінки починають активно займатися питаннями політики та економіки, зростає жіночий рух. Загострення проблем перехідного періоду призвело до зростання інтересу жінок до західних тенденцій, відчувається готовність сприймати ідеї, які раніше подавалися як ворожі, підноситься феміністична свідомість, що знаходить свій вияв у:

— появі наукових статей, присвячених жіночим проблемам, привернені уваги до них;

— формуванні нових жіночих груп, організацій та клубів;

— появі освічених ерудованих жінок, котрі присвячують себе популяризації та аналізу феміністичного руху.

Проте це були лише поодинокі явища, які не справляли серйозного впливу на сучасну дійсність, вони відображали у більшості консервативні, "патріархальні" погляди.

Нечисельні жіночі організації, які включають жіноче питання до своїх програм, не завжди сприймаються владними структурами та суспільними організаціями, але й самі позбавлені політичної та юридичної сили, необхідної для зміни становища жінки.

Наприкінці XX сторіччя постають принципово нові актуальні проблеми визначення місця жінки в сучасному світі, без розв'язання яких неможливий подальший прогрес.

Актуальність теми. Гуманізація суспільної думки в Україні стимулює розробку широкого кола питань, пов'язаних з особистістю, громадською активністю жінок, історією жіночого руху,

перспективами його розвитку й у кінцевому підсумку зводиться до вироблення сучасної концепції місця та ролі жінки в суспільстві. Актуальність теми полягає у всебічному вивченні особливостей жіночого руху в Україні, його впливу на становлення громадсько-політичної та культурницької діяльності жіноцтва в умовах нових історичних особливостей розвитку України.

Український фемінізм — безперечна реальність, що грунтується на історичних засадах і є інтегрованою в загальноцивілізаційний процес. Останнє необхідно враховувати в розвитку сучасного жіночого руху в Україні.

Розвиток і утвердження жіночого руху поглиблюють дискусію у суспільстві про емансипацію жінок. Сформулювалися дві протилежні точки зору: ліберальна та марксистська. Перша бачила в емансипації жінок явище соціокультурного порядку, своєрідний процес становлення особистості та її самореалізації. Друга ж відлавала перевагу соціально-економічній закономірності її виникнення й зводила емансипацію до суто "жіночого питання", поставивши його розв'язання у залежність від радикальних суспільних змін, у кінцевому підсумку — від перемоги пролетаріату.

Ліберальна точка зору на жіночий рух розглядала ідею емансипації в загальному контексті розвитку цивілізації і стверджувала, що виникнення цього руху позначило поворотний момент в історії людства: завершилася "доба панування фізичної сили" і в "культурному розвитку сила духовна стала вище фізичної сили". Носій духовності, гуманності, добра та злагоди — жінка — вийшла на авансцену історії. Вимогу жіночого рівноправ'я ліберали включили у загальний розряд вимог, відстоювання права людини та її гідності.

Ці висновки й соціокультурний підхід до емансипації та жіночого руху підлавалися гострій критиці марксистами, які доводили, що "жіноче питання" породжене тільки однією обставиною — соціально-економічним розвитком, а точніше, розвитком капіталістичного господарства, яке втягнуло у виробничий процес і жінку. Прихід жінки на виробництво — явище прогресивне, оскільки дозволяло жінці позбавитися економічної залежності від чоловіка, вийти за межі побуту і залучитися до суспільного життя. Але на початковому етапі жінка зазнавала експлуатації як наймана робітниця, її визволення

нерозривно пов'язане з пролетаріатом, а "жіноче питання" є лише однією з форм класової боротьби.

Заміна понять "емансипація" на "жіноче питання", "жіноча особистість" – на "жіночі маси" стала принциповою для прихильників соціально-економічного напрямку й обґрунтовує всю подальшу історію жіночого руху в нашій країні.

В час становлення незалежної української держави відбуваються зміни у науковому світосприйнятті, в теорії й методології історичних досліджень. Виділення в контексті історичного аналізу саме висвітлення діяльності жіночих об'єднань України в умовах становлення нашої держави є, на наш погляд, важливим для вивчення історичної ситуації в українському суспільстві кінця XX століття.

Об'єкт дослідження - розвиток громадсько-культурницької діяльності жіночих об'єднань в Україні кінця XX століття.

Предмет дослідження - процес розвитку, тенденції та напрямки діяльності жіночого руху в громадському житті Україні в умовах розбудови демократичної держави.

Хронологічні межі дослідження охоплюють історико-культурні події кінця XX століття, а саме 90-ті, які характеризуються загостренням громадсько-політичного, економічного та культурного життя в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана в руслі згідно Національних програм уряду України "Планування сім'ї", "Діти України".

Мета дослідження - на основі архівних джерел, наукових праць, періодичних видань визначити систему історичних чинників, що зумовлюють напрямки розвитку жіночого руху в період подальшої розбудови нашої держави та окреслити перспективи діяльності та розвитку жіночих об'єднань в Україні.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан наукового висвітлення і розвитку жіночого руху в Україні (в 19 ст.).

2. Висвітлити становище жінки у сучасному суспільстві України (проблеми здоров'я жінки, вплив жінки по вирішенню питань у

вихованні підростаючого покоління, проблеми дитинства і материнства, жінка і екологія, представництва жінок в органах влади, участь у громадсько-культурницькому житті суспільства), а також жінка та екологія.

3. Дослідити наукові засади розвитку жіночого руху в Україні.

4. Накреслити можливі перспективи і напрямки діяльності жіночих об'єднань в Україні.

5. Вивчити здобутки міжнародного досвіду паритетних відносин між чоловіком та жінкою. Розробити наукові рекомендації щодо впровадження цього досвіду з урахуванням специфіки розвитку даної проблеми в Україні.

Джерельну та фактологічну базу дослідження становлять опубліковані документи та матеріали архівів державних органів України та громадських об'єднань. Їх умовно можна поділити на кілька груп.

Перша - це положення Конституції України, Закони та постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, документи Кабінету Міністрів України, міністерств.

Друга - це документи громадських об'єднань (програмні заяви, матеріали з'їздів, конференцій, рішення керівних органів, поточні архіви),в яких визначено мету, завдання, права і обов'язки членів громадських об'єднань, їх організаційна структура, форма і методи діяльності.

Третя - статті, інтерв'ю лідерів та членів громадських об'єднань, а також керівників державних установ.

Четверта - довідники, статистичні збірники, в яких містяться матеріали з окремих аспектів і напрямків досліджуваної проблеми.

У дисертації використано два типи архівних документів. По-перше, ті, що зберігаються в стаціонарних архівах. Це матері ли Центрального державного архіву громадських об'єднань України. По-друге, матеріали, які зберігаються у поточних архівах управлінь міністерства статистики, громадських організацій (Міжнародні

організації "Жіноча Громада", Спілки жінок України, Союзу Українок).

Із значної кількості документів і матеріалів, виявлених в архівах, відібрано, систематизовано та проаналізовано найбільш типові, що відповідають завданням дослідження. З урахуванням структури дисертації, згідно з принципами історизму та хронологічно-проблемного методу,їх використано у відповідних розділах.

Джерелознавчий характер носять матеріали періодичних видань.

У дисертації використано дані соціологічних досліджень, інтерв'ю з керівниками та відповідальними працівниками державних органів і громадських організацій.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що це одна з перших робіт, в якій зроблено ґрунтовний аналіз розвитку жіночого руху в Україні кінця XX ст. Жіноча проблематика в Україні і на сьогодні залишається певною цариною наукових досліджень. Значною мірою наукові дослідження в цьому напрямку дещо ігноруються, розглядаються як тимчасове наукове захоплення окремих вчених. Жіноча проблематика не репрезентована в структурі вищої та середньої освіти.

Проведено комплексне історичне дослідження, в якому на основі архівних матеріалів, періодичних видань, архівних фондів, не введених ще в науковий обіг, особистої участі автора в діяльності жіночого руху сьогодення здійснена спроба висвітлити реальне становище жіноцтва та їх громадсько-культурницької діяльності в умовах сьогоденної України в період державотворення.

В дисертації вперше науково аналізуються процеси діяльності жіночих об'єднань в період змін суспільних мох, активізації політичних сил, становлення нових економічних відносин, формування засад демократичного суспільства. Здійснено спробу наукового обґрунтування висновків щодо ролі жіноцтва в історичному процесі державотворення її впливу на громадсько-політичне життя сьогодення. Елементом новизни є узагальнення статистичних даних, використання новітніх документів, міжнародного досвіду та розробка рекомендацій для державних установ, політичних партій, жіночих об'єднань щодо комплексного вирішення визначених завдань, розв'язання яких потребує широкого використання нових

фактів і даних, що характеризують жіночий рух України кінця XX століття.

Практичне значення полягає в тому, що в даному науковому дослідженні на базі вивчених матеріалів отримані розгорнуті фактичні дані, що характеризують розвиток та діяльність жіночих об'єднань в Україні досліджуваного періоду.

Матеріали дисертаційної роботи можуть бути використані науковцями, викладачами в науковій, педагогічній діяльності а також в подальшій розробці даної теми; у навчальному процесі - при створенні спецкурсів, курсів за вибором, у лекційних курсах та семінарських заняттях (такі спецкурси є обов'язковими в усіх провідних навчальних закладах світу), а також можуть бути використані в розробці праць з історії культури України та загальної історії України.

Узагальнені висновки аналізу міжнародного досвіду можуть бути використані для державних програм з даної проблеми, а також покладені в основу концептуальних розробок діяльності жіночого руху в Україні.

Апробація результатів дисертації. Основні висновки дослідження на кожному з його етапів були представлені на науково-практичних конференціях, семінарах (" Жінка і демократія", Київ, 1995 р.; "Жінка і політика", Київ, 1996 р.; "Стратегії четвертої Всесвітньої конференції зі становища жінок і Програма дій в Україні", Київ, 1996 р.; Міжнародний альянс жіночих організацій країн СНД, Москва, 1996 р.; "Рівноправ'я жінок і чоловіків, як фундаментальний принцип демократичного суспільства, роль жінок в державотворенні", Київ, 1996 р.; "Механізми забезпечення рівноправності жінок та чоловіків в Україні перехідного періоду", Київ, 1997 р.; "Жінка і підприємництво", Донецьк, 1997 р.; "Жінка і політика (Жінка і професійна діяльність)", Київ, 1997 р.). На всіх науково-практичних конференціях та семінарах дисертантка виступала з доповідями ("Сто десять років жіночого руху в Україні", 1995 р.; "Жінка в державотворенні", 1996 р.; "Держава. Жінка. Родина.", 1996 р.; "Співпраця жіночих організацій країн СНД", 1996 р.; "Роль жінок в державотворенні", 1996 р.; "Міжнародний досвід забезпечення

рівноправності жінок та чоловіків (досвід Канади та Франції)", 1997 р.; "Жінка — лідер", 1997 р.; "Роль жінки в сучасному суспільстві України", 1997 р.).

Вірогідність результатів дисертації забезпечується системою методів, що включають: проблемний та порівняльно-історичний аналіз новітніх концепцій розвитку жіночого руху, опрацювання та класифікацію сучасних матеріалів, інформації та документації.

Структура дисертації обумовлена її метою, завданням та логікою дослідження. Вона складається зі вступу, трьох розділів висновку (загальний обсяг складає 153 с.), списку використаної літератури і джерел (199 найменувань).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ.

У вступі висловлено наше бачення актуальності та наукове розуміння теми і сучасного стану її вивчення; мети та завдання дослідження; його наукової новизни та практичного значення отриманих результатів дослідження, визначено особистий внесок здобувача, висвітлено зміст та етапи апробації результатів дисертації, наведено публікації дисертації з теми дослідження.

У **першому розділі** дисертації "Наукове вивчення розвитку жіночого руху в історіографії зарубіжних та українських вчених" йдеться про новітні теоретичні здобутки соціології та аналітичної філософії, дослідження вітчизняних вчених: І.Жеребкіної, Т.Журженко, О.Іващенко, Н.Лавриненко, Т.Мандебури, С.Павличко, Л.Смоляр, Ю.Тодики, В.Фесенка, М.Шаповаленко, а також зарубіжних вчених С де Бовуар, А.Дворкіна, Ж.Лакана, М.Мід, К.Міллетт, Д.Мітчелл, Ж.-П. Сартра, З Фрейда, Б.Фрідан, М.Фуко, Н.Ходорова.

Для уточнення дослідницької позиції автора пропонуються такі визначення періодів розвитку жіночого руху, його основні напрямки: ліберальний фемінізм, марксистський фемінізм, радикальний фемінізм, сучасний соціалістичний фемінізм.

Опрацювання нинішнього наукового рівня цієї складної проблеми у сучасному українському науковому полі тільки розпочалося і не повністю відповідає сьогоденним потребам. Така позиція змусила нас звернутися до аналітичної філософії західних

дослідників, яка має завданням "висвітлення" даної теми, оскільки українська філософська школа тільки розпочала свої дослідження та розробки теоретичних засад жіночого руху.

Філософські та історичні основи розвитку жіночої проблематики розглядаються на прикладі праць відомих дослідників жіночого руху України М.Богачевської-Хом'як, І.Книш, Н.Кобринської, Ю.Липи, Н.Полонської-Василенко, О.Пчілки, М.Рудницької, С.Русової, О.Теліги та ін., чия увага в основному зосереджувалася на дослідженні проблеми становлення жіночого руху в Україні та його національно-патріотичної спрямованості.

Здаючись до аналітичного огляду праць та ідей І. Жеребкіної[1], першорядного значення надається праці "Жіноче. Політичне. Безсвідоме", згідно якої феміністичні традиції початкового українського руху були втрачені і, натомість, виникла національно-патріотична спрямованість його розвитку.

Внаслідок всебічного та ґрунтовного вивчення ісп ричної і проблемної розробки теми можна констатувати, що попередні дослідники вивчали історію жіночого руху з позиції національно-визвольного руху та позиції патріархальних поглядів.

Нами систематично опрацьовано та проаналізовано крізь призму власних досліджень сучасних монографічних праць з історії розвитку жіночого руху на різних етапах, та українського зокрема, серед яких особливо вагомими для обраної теми є дослідження сучасних вчених — О.Іващенко[2], Н.Лавриненко[3], С. Павличко[4], Л. Смоляр[5] та ін.

---

[1] Жеребкина И. Женское. Политическое. Бессознательное // Ф-ПРЕСС. Харьковский Центр Гендерных Исследований. - 1996. - С.191-161.

[2] Іващенко О. Участь у політиці України (соціологічні спостереження) // Слово і час. - 1997. - №2. - С.69-72.

[3] Лавриненко Н. Гендерні (соціостатеві) ролі та нерівність. // Слово і час. - 1997. - №2. - С.73.

[4] Павличко С. Посттоталітарна культура як носій зневаги до жінок // Жінка в державотворенні: Мат.Між.Конф."Жіноча Громада". - К., 1993. - С.13.

[5] Смоляр Л., Терещенко Г. Фемінізм в Україні: сучасна ситуація і проблеми історії // І-нт "Проблем людини" Уряду України. - К., 1995. - Т.3. - С.155-156.

Аналіз сучасних наукових доробок з даного питання засвідчує, що найближче до теоретичної позиції автора дисертації знаходяться напрацювання дослідниць М.Богачевської-Хом'як та І.Жеребкіної. Вони виявилися корисними для узагальнення системи поглядів автора.

У другому розділі роботи "Роль жінки у громадсько-політичному житті" розглянуто становище жінки у сьогоденній Україні. Докладно вивчено врахування "жіночого питання" в законодавстві України.

Опрацьовано статистичні матеріали щодо представництва жіноцтва у всіх органах влади, подається інформація про стан жінок на ринку праці, рівень освіченості, здоров'я українського жіноцтва.

Дисертаційне дослідження ключає аналіз загальних історико-культурних передумов, що сприяють відродженню жіночого громадського руху в Україні.

В розділі досліджуються особливості різних жіночих об'єднань в Україні. Висновком цих досліджень стало виділення трьох типів жіночих організацій в сьогоденній Україні:

а) організації, які наслідують попередні державні структури;

б) жіночі об'єднання, які виникли внаслідок необхідності вирішення конкретних соціальних проблем;

в) організації, які пов'язані з діяльністю політичних партій та громадських об'єднань[1].

У першому підрозділі "Жіноче питання у законодавстві України" розглядається проблема втілення ідеї рівноправ'я між жінками і чоловіками після ратифікації у 1980 році Конвенції ООН "Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок"[2]. Впровадження цих прав надає жінкам рівних з чоловіками можливостей у здобутті освіти і професійної підготовки, у праці, винагороді за неї і просуванні по роботі, у громадсько-політичній та культурній діяльності, а також спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінки; створення умов, які дають жінкам можливість по дивати працю з

---

[1] Жеребкина И. Теория и история феминизма // Ф-ПРГСС. Харьковский Центр Гендерных Исследований. - 1996. - С.24-30.

[2] Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок. - Цит. за вид.: Дискриминация в отношении женщин: конвенция и комитет. - ООН, Женева, ноябрь, 1995. - С.16-17.

материнством. Розглядаються прийняті Україною законодавчі акти, спрямовані на поліпшення становища жінок.

У другому підрозділі "Жінка в органах влади та на ринку праці" проаналізовано статистичні дані щодо представництва жінок в органах влади та на ринку праці. У період переходу до ринкових відносин передбачається зростання активізації суспільної діяльності населення і жінки мають стати суб'єктом соціально-економічних реформ. Жінка стає активною учасницею економічного, політичного, культурного життя країни. Основним завданням є вироблення державних стратегій, що сприяли б активному включенню жінок, як рівних з чоловіками суб'єктів, у основні процеси розвитку сучасного суспільства.

У третьому підрозділі "Жіночий громадський рух та його діяльність в умовах незалежної України" дисертаційне дослідження включає аналіз історико-культурних передумов, що характеризують активізацію жіночого руху на початку 90-х років XX століття. Детально проаналізована історія створення жіночих об'єднань, визначаються загальні засади їх діяльності, узагальнюються типи жіночих організацій.

У четвертому розділі "Міжнародний досвід в досягненні паритетних відносин між чоловіками та жінками і його використання в Україні" досліджуються політико-правові досягнення жіноцтва багатьох країн. Наводяться приклади розробки паритетних стосунків між чоловіком та жінкою в законодавчій сфері, вирішення проблем гендеру у програмах політичних партій, участі жіноцтва у громадсько-політичному та культурному житті своїх країн, представлення жінок на рівні прийняття рішень (керівних посадах).

Аналізується вплив світового досвіду діяльності жінок на громадські об'єднання України. Всебічно грунтовно розглянуті рекомендації Ради Європи країнам[1], які входять до цієї Ради, з питань національної політики в напрямку рівноправності жінок та чоловіків. Ці рекомендації мають бути враховані урядами у визначенні механізмів забезпечення рівноправності жінок та чоловіків.

---

[1] Бюлетень центру інформації та документації Ради Європи в Україні / Українська правнича фундація. - К., 1997. - С.12-15.

У першому підрозділі "Політико-правові досягнення жіноцтва" дано аналіз політико-правому механізму розвитку паритетної демократії в країнах Західної Європи. Наводяться приклади вирішення проблем гендеру в Іспанії, Англії, Франції, Німеччині, Португалії, країн Скандинавії та ін. країн. Одночасно зазначається, що проблема паритетної демократії вирішується в цих країнах на державному рівні і, як підґрунтя, діє політико-правова база та консолідований громадський жіночий рух.

У другому підрозділі "Вплив світового досвіду діяльності жінок на громадські об'єднання України" вивчаються рекомендації Ради Європи, членом якої є і Україна щодо державної національної політики в питаннях рівноправності жінок та чоловіків. Основним механізмом у вирішенні цього питання є впровадження поняття гендеру у політико-правове, освітнє, культурне та громадське життя нашого суспільства.

У **Висновках** сформульовано та викладено основні положення дисертаційної роботи.

Історичний аналіз дає можливість зробити висновок, що з кінця 80-х років XX століття в Україні відродився громадський жіночий рух. За останнє десятиріччя цей рух пройшов період становлення і напрацювання власних тенденцій подальшого розвитку.

Отримані в дослідженні дані дають можливість стверджувати, що ми живемо в суспільстві патріархальних спрямованостей та цінностей. З відходом від соціалізму радянського типу наше суспільство не стало менш патріархальним. Численні жіночі організації і сьогодні ще не кинули виклик цим цінностям. Програми майже всіх політичних партій інтереси жінок як учасників суспільно-політичного процесу не враховують. І хоча окремі лідери жіночих організацій роблять час від часу заяви про невідповідність фемінізму українській ситуації і неможливість копіювати західний досвід, ми дійшли висновку, що в Україні існує база для феміністичного руху, масової фемінізації свідомості. І ця база соціально та історично виправдана.

Інтеграція поняття паритету у всі напрямки політики і на всіх рівнях суспільства призведе до рівності статей. Для цього жінкам і чоловікам слід зрозуміти, що рівноправність є справою всього суспільства, яке складається як з жінок, так і з чоловіків. Жодне дійсно

демократичне суспільство не може існувати без участі в його житті жінок і без справжнього партнерства між двома статями в громадському та приватному житті.

Проблема демократії вже третє тисячоліття цікавить людство, яке прагне розв'язати її теоретично і практично. І при всьому цьому проблема стає досить актуальною і необхідною. Сьогодні вона доповнюється новим змістом, а саме–розглядом жінки в системі демократії.

Жіночий рух в Україні є формою легітимізації домагань, відбиттям творення нової соціальної структури суспільства, розвитку економічних перетворень, національно-культурного відродження. Цей рух породить багатогранні форми нового громадського життя. Він доповнюється новотворчими принципами підходу до виникнення й розуміння різних напрямів демократії, її способів і форм існування. Жіночий рух детермінує характер існуючої демократії, доповнює своєю спрямованістю започатковані нею процеси й тенденції. Жіночий рух сьогодні покликаний не лише перетворювати у реальному житті, а й новими процесами у самому русі.

Історичне і теоретичне осмислення розвитку демократії ставить перед суспільством завдання визначення критеріїв її виміру. Одним з найважливіших критеріїв виміру демократії є паритетне ставлення до жінки. Паритетне ставлення до жінки на новій сучасній основі об'єктивно вимагає перебудови організаційної, ідеологічної, функціональної діяльності політичних структур суспільства, що саморозвивається в демократичному напрямі.

Основними висновками дисертації є:

– Україна відноситься до суспільства, де панують патріархальні цінності.

– В Україні є всі підстави для розширення феміністичного руху, формування феміністичної свідомості. Ця база соціально та історично виправдана.

Аналіз здобутків міжнародної спільноти щодо вирішення проблем паритету між чоловіками та жінками призвів до таких висновків:

– Лише інтеграція поняття паритету в усі сфери політики і на всіх рівнях суспільства призведуть до рівноправності статей.

– Правове ставлення до жінки потребує свого вдосконалення в напрямку його гендерного сприйняття, як того, що розглядає усі сфери суспільного життя з позицій жінки і чоловіка.

– Жодне демократичне суспільство не може існувати без участі в його житті діяльності жінок і без справжнього партнерства між двома статями в громадському та приватному житті.

– Громадський жіночий рух в Україні, відроджений в незалежній Україні, сформувався, має визначені напрямки діяльності.

– Жіночий рух сьогодні потребує консолідації для досягнення поставлених перед суспільством завдань.

– Рух передового жіноцтва незалежної України спроможний впливати на суспільно-політичні і культурні процеси, що відбуваються в Україні.

За темою дослідження опубліковані такі роботи:

1. 110 років жіночого руху в Україні // Жіноча Громада: Матеріали міжнар. конф. - К., 1995. - С.58 - 62.

2. Жінка в державотворенні. Склад та функції особистого апарату члена уряду // Жіноча Громада: Матеріали всеукр. наук. конф. - К., 1996. - С.172 - 182.

3. Культура і жінка // Жіноча Громада: Матеріали Всеукр. наук. конф. - К., 1996. - С.121- 124.

4. Міжнародний досвід забезпечення рівноправності жінок та чоловіків (досвід Канади та Франції) // Жіноча Громада: Матер. всеукр. наук. семін. - К., 1997. - С.56-59.

Дармограй Наталія Миколаївна

Жіночі об'єднання в Україні та їх громадсько-культурницька діяльність (90-ті роки XX століття). Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук із спеціальності 17.00.01 - теорія та історія культури. - Київський державний університет культури і мистецтв, Київ, 1998.

В дисертації досліджується питання громадсько-культурницької діяльності жіночих об'єднань в Україні у 90-х роках XX століття, аналізуються особливості розвитку жіночого руху в умовах становлення незалежності України, розглядається проблема консолідації жіночого руху в Україні та перспективи його розвитку.

Ключові слова: фемінізм, жіночий рух, гендер, сексизм, паритетні відносини.

Дармограй Наталия Николаевна

Женские объединения в Украине и их общественно-культурная деятельность (90-е года XX столетия). Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата исторических наук по специальности 17.00.01 - теория и история культури. - Киевский государственный университет культури и искусств, Киев, 1998.

В диссертации рассматриваются вопросы общественно-культурной деятельности женских объединений в Украине в 90-е годы XX столетия, анализируются особенности развития гендерного движения в условиях становления независимости Украины. Изучается проблема консолидации женского движения в Украине и перспективы его развития.

Ключевые слова: феминизм, женское движение, гендер, сексизм, паритетные отношения.

Darmograi Natalia Nikolaevna

The feminine union in Ukraine and their cultural and social activity (90th of 20 century). Manuscript.

The thesis of the achievement for the candidate degree in historical science, Kiev State University of Culture and Arts, 1998.

In this thesis we are looking for the women's unions in 90th 20 century. And we are analysing the development of women's movement in Ukraine state's building. In this thesis we are studying the consolidation of women's movement and the future of it's development.

Key words: feminism, women's movement, gender, sexism, equal relationship.

Надруковано в друкарні Інституту підвищення
кваліфікації працівників культури
Зам. 17-98. Тираж 100. Ум.друк.арк. 1,0
252601, Київ, вул. Січневого повстання, 21, корп. 15